ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства енергетики України
_____№ _____

Методичні рекомендації
щодо впровадження Міністерством енергетики України механізмів заохочення викривачів та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»

І. Загальні положення

1. Ці Методичні рекомендації розроблено з метою впровадження Міністерством енергетики України механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» (далі – заохочення та формування культури повідомлення) та поширюються на всіх працівників апарату Міністерства енергетики України, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління (далі – працівники).

Ці Методичні рекомендації мають інформаційно-роз'яснювальний і рекомендаційний характер.

2. Ці Методичні рекомендації відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) визначають мету, правову основу, форми й організаційні засади функціонування внутрішніх механізмів заохочення та формування культури повідомлення про корупцію, права та гарантії захисту працівників як викривачів, а також передбачають аналіз функціонування таких механізмів.

3. У цих Методичних рекомендаціях терміни вживаються у таких значеннях:

захист прав викривача – забезпечення працівниками Міністерства енергетики України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, вимог законодавства України щодо дотримання прав та гарантій захисту викривача, передбачених Законом;

конфіденційність – дотримання працівниками Міністерства енергетики України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, вимог законодавства України щодо нерозголошення інформації про

викривача та його близьких осіб у процесі розгляду, перевірки та/або розслідування повідомлених ним фактів.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному у Законі.

4. Міністерство енергетики України заохочує викривачів та сприяє їм у повідомленні про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону в порядку, визначеному законодавством України.

II. Мета заохочення та формування культури повідомлення

Метою заохочення та формування культури повідомлення є створення сприятливих умов для виявлення працівниками та повідомлення ними про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, що сприятиме формуванню поваги до викривачів як сталої норми та невід'ємної складової корпоративної культури Міністерства енергетики України, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління.

III. Правова основа механізмів заохочення та формування культури повідомлення

1. Правову основу формування та функціонування механізмів заохочення та формування культури повідомлення становлять Закон, стаття 33 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, стаття 22 Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, стаття 9 Цивільної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією.

2. Міністерству енергетики України на виконання пункту 1 частини четвертої статті 53^1 Закону доцільно передбачати можливість надання викривачам умов для здійснення повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону шляхом впровадження механізмів заохочення та формування культури повідомлення.

IV. Форми заохочення та формування культури повідомлення

1. Формами заохочення та формування культури повідомлення у Міністерстві енергетики України є:

1) надання методичної допомоги та консультацій щодо здійснення повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

2) проведення внутрішніх навчань щодо формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, зокрема щодо вимог до таких повідомлень, порядку розгляду, правового статусу та гарантій захисту викривача;

3) створення методичних матеріалів (пам'яток, рекомендацій);

4) організація комунікаційних кампаній, систематичне здійснення просвітницьких заходів.

V. Організаційні засади функціонування механізму заохочення та формування культури повідомлення

1. Працівнику, якому стала відома інформація про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, вчинених іншим працівником, рекомендовано повідомляти про це Першому віце-прем'єр-міністру України – Міністру енергетики України (далі – Міністр) та до Сектору з питань запобігання та виявлення корупції Міністерства енергетики України (далі – Сектор).

У разі повідомлення загальнодоступної інформації з відкритих джерел на працівника не поширюються права та гарантії захисту викривача.

2. Міністр організовує та контролює роботу з формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону та функціонування механізму заохочення викривачів.

3. Організаційне забезпечення функціонування механізму заохочення та формування культури повідомлення в Міністерстві енергетики України здійснює Сектор.

4. Сектор організовує та здійснює заходи заохочення та формування культури повідомлення шляхом:

1) ефективної організації роботи внутрішніх каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

2) якісного та своєчасного розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, вчинених працівниками, що надійшли через внутрішні канали повідомлень;

3) постійної взаємодії з викривачем та інформування його про стан та результати розгляду поданого ним повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

4) надання методичної допомоги, консультацій, організація внутрішніх навчань щодо здійснення повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, а також захисту викривачів;

5) оприлюднення на офіційному вебсайті та розміщення на інформаційних дошках Міністерства енергетики України інформації про внутрішні канали повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону.

5. Сектор сприяє забезпеченню захисту працівників Міністерства енергетики України, які є викривачами, у межах повноважень та відповідно до законодавства України.

6. Організацію заходів із заохочення та формування культури повідомлення у Міністерстві енергетики України рекомендується здійснювати за такими напрямами:

1) проведення послідовної та систематичної роботи щодо запобігання корупції у Міністерстві енергетики України;

2) формування атмосфери неприпустимість до будь-яких проявів корупції у Міністерстві енергетики України;

3) сприяння об'єктивному та неупередженому реагуванню на кожне обґрунтоване повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

4) сприяння реалізації принципу невідворотності відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

5) дотримання конфіденційності під час взаємодії з викривачами відповідно до вимог законодавства України;

6) сприяння врахуванню прав та законних інтересів під час прийняття рішень у межах дискреційних повноважень Міністерства енергетики України;

7) сприяння належному реагуванню на випадки застосування негативних заходів впливу або загрози застосування таких заходів щодо викривачів.

7. З метою сприяння формуванню культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону та утвердженню поваги до викривачів Сектор може здійснювати такі заходи:

надавати методичну допомогу та консультації щодо порядку повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

організовувати навчальні заходи та інформувати працівників про доступні навчальні заходи (курси дистанційного навчання) щодо порядку повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону та порядку розгляду таких повідомлень;

оприлюднювати та підтримувати в актуальному стані на офіційному вебсайті Міністерства енергетики України інформацію щодо взаємодії з викривачами, їхніх прав та гарантій захисту, організації роботи з повідомленнями про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону та порядку подання таких повідомлень.

8. З метою сприяння заохоченню та формуванню культури повідомлення Сектором розроблено:

1) пам'ятку щодо етичної поведінки в Міністерстві енергетики України, наведену у додатку 1 до цих Методичних рекомендацій;

2) пам'ятку щодо правового статусу, прав та гарантій захисту викривача у Міністерстві енергетики України та на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Міністерства енергетики України, наведену у додатку 2 до цих Методичних рекомендацій;

3) пам'ятку щодо порядку отримання викривачем у Міністерстві енергетики України безоплатної вторинної правничої допомоги, наведену у додатку 3 до цих Методичних рекомендацій;

4) пам'ятку щодо розгляду повідомлень у Міністерстві енергетики України про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», наведену у додатку 4 до цих Методичних рекомендацій;

5) пам'ятку щодо каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» у Міністерстві енергетики України, наведену у додатку 5 до цих Методичних рекомендацій.

Працівників, які призначаються на посади або приймаються на роботу до Міністерства енергетики України, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, рекомендується ознайомлювати із зазначеними пам'ятками під особистий підпис. Підписані працівниками пам'ятки доцільно зберігати в їхніх особових справах з урахуванням вимог законодавства України.

9. Порядок подання та розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, вчинених працівниками Міністерства енергетики України, визначається відповідним наказом Міністерства енергетики України.

На підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Міністерства енергетики України, рекомендується здійснювати розроблення та доведення до відома працівників пам'яток щодо порядку подання та розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, а також наявних каналів повідомлення. Зазначену роботу доцільно здійснювати уповноваженим особам та/або уповноваженим підрозділам з питань запобігання та виявлення корупції відповідних підприємств, установ і організацій.

VI. Права та гарантії захисту працівників як викривачів

1. Права та гарантії захисту викривачів визначено статтею 53^3 Закону.

2. Відповідно до частини першої статті 53^3 Закону права викривача виникають з моменту повідомлення інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону.

3. Відповідно до частини другої статті 53^3 Закону викривач має право:

1) бути повідомленим про свої права та обов'язки, передбачені Законом;

2) подавати докази на підтвердження своєї заяви;

3) отримувати від Сектору підтвердження прийняття та реєстрації повідомлення;

4) давати пояснення, свідчення або відмовитися їх давати;

5) на безоплатну правничу допомогу у зв'язку із захистом прав викривача;

6) на конфіденційність;

7) повідомляти про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону без зазначення відомостей про себе (анонімно);

8) у разі загрози життю і здоров'ю – на забезпечення безпеки щодо себе та близьких осіб, майна та житла або на відмову від таких заходів;

9) на відшкодування витрат у зв'язку із захистом прав викривачів, витрат на адвоката у зв'язку із захистом прав особи як викривача, витрат на судовий збір;

10) на винагороду у визначених Законом випадках;

11) на отримання психологічної допомоги;

12) на звільнення від юридичної відповідальності у визначених Законом випадках;

13) отримувати інформацію про стан та результати розгляду, перевірки та/або розслідування за фактом повідомлення ним інформації.

4. Відповідно до статті 53^4 Закону передбачено гарантії захисту трудових прав викривачів та їхніх близьких осіб, зокрема щодо:

1) захисту від відмови у прийнятті на роботу, звільнення чи примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, застосування інших негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця (переведення, атестації, зміни умов праці, відмови у призначенні на вищу посаду, зменшення заробітної плати тощо) або загрози застосування таких заходів у зв'язку з повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

2) поновлення на попередній роботі (посаді), виплати середнього заробітку за час вимушеного прогулу та інших передбачених Законом компенсацій у разі порушення трудових прав;

3) захисту від інших форм негативного впливу та поновлення порушених трудових прав у випадках і порядку, визначених Законом.

5. Для забезпечення дотримання прав та гарантій захисту викривач може звернутися до:

1) Сектору (для здійснення заходів, передбачених пунктами 2, 3 частини першої та пунктами 3–5 частини другої статті 53^9 Закону);

2) Національного агентства з питань запобігання корупції (для здійснення заходів, передбачених пунктом 13 частини першої статті 11 та пунктами 1–5 частини третьої статті 53 Закону);

3) правоохоронних органів (для захисту життя, житла, здоров'я та майна викривача, його близьких осіб у зв'язку зі здійсненням повідомлення);

4) центрів безоплатної правничої допомоги (для отримання безоплатної вторинної правничої допомоги);

5) суду (для захисту своїх порушених прав і свобод).

Права та гарантії захисту викривачів поширюються на близьких осіб викривача.

6. Поряд із реалізацією передбачених Законом гарантій захисту викривачів у зв'язку з повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону доцільно сприяти створенню в Міністерстві енергетики України умов, спрямованих на запобігання дискримінації викривачів порівняно з іншими працівниками, зокрема недопущенню необґрунтованої зміни їхніх посадових обов'язків, застосування будь-яких форм психологічного тиску та інших негативних заходів впливу у зв'язку зі здійсненим повідомленням.

7. Під час розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону доцільно забезпечувати конфіденційність інформації про осіб, які подали такі повідомлення, незалежно від набуття ними статусу викривача відповідно до Закону.

8. Право викривача на конфіденційність та анонімність визначено статтею 53^5 Закону, якою, зокрема, передбачено заборону на розкриття (розголошення) інформації про особу викривача, його близьких осіб або інших відомостей, які можуть їх ідентифікувати, крім випадків, встановлених законодавством України.

9. У разі виявлення фактів розкриття (розголошення) конфіденційної інформації про особу, яка повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, доцільно забезпечувати перевірку таких фактів та, за наявності відповідних правових підстав, сприяти вжиттю заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності у встановленому законодавством України порядку.

VII. Аналіз функціонування механізмів заохочення та формування культури повідомлення

1. З метою оцінювання ефективності функціонування механізмів заохочення та формування культури повідомлення у Міністерстві енергетики України Сектором може проводитися відповідний аналіз.

2. За результатами проведеного аналізу Сектором може здійснюватися інформування Міністра та Державного секретаря.

3. Під час проведення аналізу доцільно враховувати такі індикатори:

1) кількість проведених просвітницьких заходів та підготовлених методичних і просвітницьких матеріалів, спрямованих на формування поваги до викривачів;

2) кількість працівників Міністерства енергетики України, які пройшли навчання, зокрема дистанційні онлайн-курсів;

3) кількість звернень щодо порушення прав викривачів у зв'язку зі здійсненими ними повідомленнями;

4) кількість повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, отриманих Міністерством енергетики України від викривачів;

5) кількість та види застосованих заходів заохочень.

4. Результати аналізу за погодженням з Міністром можуть доводитися до відома працівників Міністерства енергетики України з дотриманням вимог законодавства України щодо конфіденційності інформації про викривачів та захисту персональних даних.

Завідувач Сектору з питань запобігання та виявлення корупції **Олександр ГЕРАСИМЕНКО**